

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากภาวะวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจที่ประเทศไทยกำลังเผชิญอยู่ขณะนี้ ดังจะเห็นได้จากการชลดตัวของการลงทุนและค่าครองชีพที่เพิ่มขึ้น อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากราคาน้ำมันที่ปรับตัวสูงขึ้นตลอดเวลา และผลพวงจากภาวะไม่ปกติทางการเมือง ตลอดจนเหตุปัจจัยอื่นที่มีผลในทางลบต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของไทย ส่งผลให้ประชาชนคนไทยรู้สึกไม่สบายใจ เกิดความวิตกกังวล อึดอัด คับข้องใจ รู้สึกว่าเหวไรที่พึ่ง ไม่มั่นใจในอนาคตของบ้านเมือง หวั่นเกรงว่าเหตุการณ์จะบานปลาย สร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อบ้านเมือง สภาพเช่นนี้จึงเป็นภาระหน้าที่ของข้าราชการทั้งพลเรือน ตำรวจ และทหารที่จะต้องเป็นหลักของบ้านเมือง และเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่ประชาชน โดยการปฏิบัติงานตามรอยพระยุคลบาท เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนและความสงบสุขของบ้านเมือง น้อมนำพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชเจ้าอยู่หัวที่ทรงแนะนำ มาเป็นหลักชัยในการทำงานและประพฤติปฏิบัติอย่างจริงจัง เพื่อเป็นแบบอย่างให้ผู้คนในสังคมเห็นว่าการข้าราชการมีความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณและมีความจงรักภักดีต่อองค์ประมุขอย่างแท้จริง ด้วยการปฏิบัติมิใช่เพียงคำพูด (สมาคมข้าราชการพลเรือนแห่งประเทศไทย, 2549)

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ได้พระราชทานให้แก่ประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับชาติ ทั้งในการพัฒนาและการบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง เป็นแนวทางการพัฒนาที่เน้นความสมดุล ความพอประมาณ ความมีเหตุผล ความสำนึกในคุณธรรม การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอที่จะต่อต้าน และลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ จากกระแสโลกาภิวัตน์ โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชนบทกว่า 3,000 โครงการ ได้ยึดถือและนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อพสกนิกรทั้งแผ่นดิน ส่งผลต่อการสร้างสรรคความรู้และนวัตกรรมที่เกิดต่อการพัฒนาชนบท และพัฒนาประเทศในหลาย ๆ ด้าน และหลายโอกาส อาทิ โครงการที่มุ่งเน้นการเกษตรขนาดเล็กด้วยเทคโนโลยีที่เหมาะสม โครงการที่มีการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี

และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบคอบที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

ในช่วงที่ประเทศไทยประสบกับภาวะวิกฤตเศรษฐกิจในปี 2540 นับเป็นบทเรียนที่สำคัญที่ทำให้ประชาชนเข้าใจถึงผลจากการพัฒนาที่ไม่คำนึงถึงระดับความเหมาะสมกับศักยภาพของประเทศ พึ่งพิงความรู้ เงินลงทุน จากภายนอกประเทศเป็นหลัก โดยไม่ได้สร้างความมั่นคงและเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีภายในประเทศ ให้สามารถพร้อมรับความเสี่ยงจากความผันผวนของปัจจัยภายในและนอกจนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจครั้งใหญ่ ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อสังคมไทย เหตุการณ์ดังกล่าวทำให้เกิดการตื่นตัวและมีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้กันอย่างแพร่หลายมากขึ้น ในการเกิดวิกฤติเศรษฐกิจอีกครั้งในปี 2551 ทำให้เกิดการเปรียบเทียบระหว่างคนที่นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตกับคนที่ปล่อยให้ไปตามภาวะเศรษฐกิจโลก และคงจะเป็นบทเรียนสำคัญที่จะทำให้คนนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อให้เกิดความสมดุลในการดำเนินชีวิต

วิกฤติเศรษฐกิจในช่วงที่ผ่านมาตามที่กล่าวไว้ข้างต้น ทำให้กำลังพลที่รับราชการสังกัดกองพันทหารช่างที่ 1 รักษาพระองค์ ได้รับผลกระทบด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะผลกระทบทางด้านการอุปโภคบริโภค ปัญหาด้านค่าครองชีพที่สูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาที่เกิดกับกำลังพลชั้นประทวนซึ่งเป็นกำลังพลส่วนใหญ่และเป็นกำลังหลักในด้านการขับเคลื่อนภารกิจของกองพันทหารช่างที่ 1 รักษาพระองค์ ให้ก้าวไปสู่ความสำเร็จตามที่กองทัพได้วางเอาไว้ ดังนั้นจึงทำให้ผู้บังคับบัญชาทุกระดับชั้นมีนโยบายเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาสู่การดำเนินชีวิตให้มากที่สุด อาทิเช่น การทำบ้านที่กบฏชีรายรับและรายจ่ายในครัวเรือน การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการบริโภคเพื่อลดรายจ่ายที่ฟุ่มเฟือย การปลูกผักสวนครัวรั้วกินได้ การเลี้ยงปลา การเลี้ยงไก่ ไก่กินไข่ขาว การใช้สินค้าที่ประหยัดพลังงาน และการรีไซเคิลขยะเพื่อนำมาใช้ใหม่เป็นต้น (คำสั่งกองทัพบกที่ 383/2551 ลง วันที่ 25 ธันวาคม 2551)

ซึ่งมีผู้ที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการชีวิตประจำวัน ได้แก่ ชัยรินทร์ ชัยวิสิทธิ์ (2545) ได้วิจัยเรื่อง การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างเสริมค่านิยมตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงให้นักเรียนและชุมชนด้วยโครงการอาชีพ ทศมนพร พุทธจันทร์ (2547) ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นในการดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา : จังหวัดราชบุรี ศศิพรรณ บัวทรัพย์ (2547) ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัย

รามคำแหงต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เขียวธิดา เหมพิพัฒน์ (2546) ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของนักศึกษาของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พลฤทธิ สุวรรณเมธา (2546) ศึกษาเรื่อง พุทธจริยธรรมเพื่อเสริมสร้างพื้นฐานการดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาเกษตรกรโครงการ "เกษตรทฤษฎีใหม่" จังหวัดชลบุรี จิรพร เจริญสุข (2544) ศึกษาเรื่อง การนำนโยบายเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองไปปฏิบัติ : กรณีศึกษาธนาคารหมู่บ้าน บ้านยางหลวงใต้ ตำบลกุดจิก อำเภอเมืองหนองบัวลำภู นพพร เมื่อนันต์กุล (2549) ศึกษาเรื่อง การนำแนวปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิต : กรณีศึกษาเกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ แต่ยังไม่เคยมีการศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกองพันทหารช่างที่ 1 รักษาพระองค์ จึงไม่สามารถทราบได้ว่ากำลังพลดังกล่าวมีการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตหรือไม่ หรืออยู่ในระดับใด และมีลักษณะเป็นอย่างไร

จากประเด็นปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาคุณภาพชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกำลังพลระดับนายทหารชั้นประทวน สังกัดกองพันทหารช่างที่ 1 รักษาพระองค์ เพื่อเป็นข้อมูลและสารสนเทศที่สำคัญในการบริหารจัดการในด้านการส่งเสริมพัฒนา สนับสนุน และประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแก่กำลังพลในหน่วยงานดังกล่าว เพื่อการปรับใช้ในการดำเนินชีวิตที่ดีต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการรับรู้ ทศนคติ และการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกำลังพลชั้นประทวน กองพันทหารช่างที่ 1 รักษาพระองค์
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกำลังพลชั้นประทวน กองพันทหารช่างที่ 1 รักษาพระองค์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

สมมติฐานของการวิจัย

1. กำลังพลชั้นประทวน กองพันทหารช่างที่ 1 รักษาพระองค์ ที่มีระดับชั้นยศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณแตกต่างกัน

2. กำลังพลชั้นประทวน กองพันทหารช่างที่ 1 รักษาพระองค์ ที่มีระดับชั้นยศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านมีเหตุผลแตกต่างกัน

3. กำลังพลชั้นประทวน กองพันทหารช่างที่ 1 รักษาพระองค์ ที่มีระดับชั้นยศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการมีภูมิคุ้มกันแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ด้านเนื้อหา ศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้ ทศนคติ และการดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกำลังพลชั้นประทวนกองพันทหารช่างที่ 1 รักษาพระองค์

2. ด้านตัวแปร ตัวแปรอิสระ คือ ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล ซึ่งจะส่งผลต่อตัวแปรตาม คือ การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกำลังพลชั้นประทวนกองพันทหารช่างที่ 1 รักษาพระองค์ 3 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านความพอประมาณ (2) ด้านความมีเหตุผล และ (3) ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

3. กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้เป็นข้าราชการทหารชั้นประทวน สังกัดกองพันทหารช่างที่ 1 รักษาพระองค์ เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร จำนวนทั้งสิ้น 364 คน

4. ด้านเวลา ห้วงเวลาในการทำการวิจัย ระหว่างเดือนมีนาคม พ.ศ. 2552 ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2553

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยและสารสนเทศเกี่ยวกับการรับรู้ ทศนคติ และการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกำลังพลชั้นประทวน กองพันทหารช่างที่ 1 รักษาพระองค์

2. ผู้บังคับบัญชา ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง หรือบุคคลในครอบครัวสามารถนำผลการวิจัยที่ได้ในครั้งนี้ ไปเป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อการตัดสินใจในด้านการบริหารจัดการ ในการปรับปรุง และพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง / กำลังพล ภายใต้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป

นิยามศัพท์เฉพาะ

การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การดำเนินชีวิตของกำลังพลชั้นประทวนของกองพันทหารช่างที่ 1 รักษาพระองค์ ที่ไม่เป็นภาระ ไม่ก่อให้เกิดปัญหาแก่สังคม เป็นชีวิตที่มีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ มีความคิดและความสามารถที่จะดำรงสถานภาพด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองได้อย่างถูกต้อง สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและค่านิยมของสังคม ที่พร้อมด้วยความมีเหตุผล ความพอประมาณ และการมีภูมิคุ้มกันที่ดี เนื่องมาจากการได้รับปัจจัยสี่ในการดำรงชีวิตอย่างพอเพียง และมีรายได้พอเพียง

ความพอประมาณ หมายถึง การใช้ชีวิตของกำลังพลชั้นประทวน กองพันทหารช่างที่ 1 รักษาพระองค์ เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร มีความพอดี ที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น

ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจของกำลังพลชั้นประทวนของกองพันทหารช่างที่ 1 รักษาพระองค์ เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร ที่เป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบครอบ

การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี หมายถึง กำลังพลชั้นประทวนของกองพันทหารช่างที่ 1 รักษาพระองค์ เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร มีการสร้างหรือเตรียมตัวด้วยการหาข้อมูลข่าวสาร ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ตลอดจนการเตรียมการทั้งด้านร่างกายจิตใจให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลง หรือสถานการณ์ทั้งหลายที่จะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล ด้วยความไม่ประมาท

การรับรู้ หมายถึง กำลังพลชั้นประทวน กองพันทหารช่างที่ 1 รักษาพระองค์ เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร มีการรับรู้ข่าวสารที่เกี่ยวกับหลักการ แนวคิดที่เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ และการบอกเล่า เป็นต้น

ทัศนคติ หมายถึง ความรู้สึก ความคิดเห็นของกำลังพลชั้นประทวน กองพันทหารช่างที่ 1 รักษาพระองค์ เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร ที่มีต่อหลักการ แนวคิดของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

กำลังพลชั้นประทวน หมายถึง ข้าราชการทหารตั้งแต่ระดับชั้นยศสิบตรีถึงจ่าสิบเอก พิเศษ ของกองพันทหารช่างที่ 1 รักษาพระองค์ เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร